

# MAGYAR EMBER, TÍPUS, FAJ

*ÍRTA:*

BARTUCZ LAJOS

**A**LIGHA KÉTSÉGES hogy ez a hatalmas és bonyolult problémacsoport, amit ez a kérdés: „mi a amagyar?” kifejez, igen sokféle tudományág illetékességének körebe tartozik. Az is bizonyos, hogy azt a legkülönbözőbb oldalokról lehet, sőt kell is megvilágítani. Mégis azt hiszem, nem túlzás, ha azt állítom, hogy a kérdés lényege s a vele kapcsolatos problémák nagy többsége mind tartalmilag, mind módszertanilag az embertan kutatási területén belül foglal helyet, vagy azzal igen szoros összefüggésben van.

Félreértések elkerülésére mindjárt itt megjegyzem, hogy embertan alatt nem száraz kraniológiát vagy oszteológiát, sem egyoldalú antropometriát vagy fiziognómiát, még csak nem is sablonos rasszmorfológiát értünk ma már, hanem modern, ú. n. teljességes antropológiát. Ez az új tudomány a társadalomban élő egész embert tanulmányozza, vagyis az ember összes öröklött és szerzett, mind testi, mind lelki tulajdonságainak zárt egészet alkotó együttesét, az azt befolyásoló ezerféle külső és belső milióvel együtt veszi vizsgálat alá. Mert csakis ilyen teljes, az egész embert egyszerre és egységes szempont szerint figyelembevevő kutatással kaphatunk feleletet az ethnikum és a rassz, az ember és a környezet bonyolult viszonyára, amely a jelen esetben a magyar ember és a magyar nemzettest alakjában áll előttünk. Ez a kérdés ugyanis, hogy „mi a magyar?”:

a test és lélek, faj és etnikum, az öröklött és szerzett bélyeg problémáit együttesen és egymással való szoros kapcsolatuk alakjában rejti magában.

Egyszerűség kedvéért lássuk előbb a kérdést a testi típus, a szomatikus bélyegek szempontjából.

Vannak-e hát a magyar embernek, a magyar nemzettestnek olyan speciális testi jegyei, jellemző tulajdonságai, amelyek őt megkülönböztetik a világ minden más emberétől, minden más népétől? Hermán Ottó úgy vélte, hogy a szem kifejezésében találta meg ezt a speciális magyar jegyet. Mások más testi vonásra alapítják állításukat. Ezzel szemben a mind részletesebbé váló és mind nagyobb területre kiterjedő embertani vizsgálatok, a svéd Retziusnak éppen száz évvel ezelőtt megkezdett ézirányú kutatásait folytatva és kiegészítve, kimutatták, hogy egy felől nincsen egyetlen olyan testi bélyeg sem, amely magábanvéve csak egy bizonyos embercsoportnak volna kizárólagos sajátja, azt minden más néptől megkülönböztető speciális bélyege s másfelől, hogy minden embercsoporton belül a különböző testi bélyegek az egyes egyéneken a legszeszéyesebb variációt tüntetik fel.

Elég kimennünk valamelyik magyar faluba s az embereket ott alaposabban szemügyre vennünk, hogy lássuk, miszerint az egyes testi bélyegek (termet, a szem, haj és bőr színe, a koponya, arc, orr, száj, áll alakja, a testtartás stb.) egyénenkint a legszeszéyesebb variációkban fordulnak elő s hogy egymás mellett él az alacsony, közepes és magas termetű, a kék, szürke, zöldes, sárgás, barna és fekete szemű, a szőke, barna, fekete és vörös-hajú, a kicsi, közepes, nagy, pisze, egyenes, sas, hēja stb. orrú, a keskeny, széles, alacsony és magas arcú, a rövid, hosszú, keskeny, széles, alacsony és magas fejű és így tovább. Hátha még az egyes bélyegek finomabb árnyalatait, kisebb variációit is figyelembe vesszük? Akkor valóban az egyéni meg-

különböztető vonásoknak olyan színes tömege áll előttünk, hogy az egytetűjű ikrektől eltekintve, aligha találunk két egyforma embert, így azután nem csodálkozhatunk, ha bármelyik testi jellegünket vesszük is szemügyre, hogy minél inkább belemélyedünk a vizsgálatokba s minél több embernél tanulmányozzuk azt, az egyformaság, az egytípusúság helyett mindinkább a sokféleség, a ténylegesen előforduló variációk és kombinációk óriási száma tűnik szemünkbe s végül is elkedvetlenedve hagyjuk abba a kutatást.

Pedig éppen ez a részletekbe menő kutatás, a jellegvariációknak és kombinációknak tüzetes vizsgálata, gyakoriságuknak és földrajzi elterjedésüknek térképre való vetítése vezette el a tudományt annak a törvényszerűségnek a felismeréséhez, hogy bizonyos szomatikus jegyek bizonyos variációi együttesen fordulnak elő s hogy az emberiség a népek mellett, a népeken belül és felett, az együtt öröklődő szomatikus bélyegek által jellemzett természetes embercsoportokra, az ú. n. rasszokra tagolódik.

Talán nem árt, ha a felvetett problémában való biztosabb tájékozódás kedvéért kiemeljük, hogy az emberiség e kétféle tagolódása, e kétféle csoportja: a rassz és nép, lényegesen, sőt alapvetően különbözik egymástól. Lássuk hát őket kissé közelebbről.

A rassz a természet erői által az öröklés anyagában létrehozott öröklődő variációkból, mutációkból kiválogatódás és elszigetelődés útján létrejött, egy csomó együtt öröklődő testi és lelki bélyeg által jellemzett és minden más hasonló csoporttól különböző emberi alakcsoport, melyen belül az egyének eredetileg azonos örökségűek (homozygoták).

Ezzel szemben a nép a történelem eseményei által létrehozott és irányított olyan biológiai életközösség, amelynek van összetartozástudata (csoportöntudat) s amely a huzamos együttélés

által és alatt termeli ki öröklődő testi és lelki sajátosságai és az ezerféle miliő bonyolult kölcsönhatása alapján jellegzetes nyelvé, kultúráját, szokásait, életformáját, hagyományait stb.

Íme tehát a rassz öröklődő jellegbeli egységességet, típusközösséget, a nép ellenben hagyománybeli egységességet, kultúráközösséget jelent. A rasszjellegek szülőkről gyermekekre öröklődnek, a népi bélyegek generációról generációra hagyományoztatnak. Az előbbieket a történelmi idők számára állandók, az utóbbiak a történelem folyamata alatt is kisebb-nagyobb fokban állandóan változók. A rassz több-kevesebb jellegre kiterjedő örökségközösség, a nép közelebbi vagy távolabbi, valóságos vagy csak jelképezett vérrokonság, élő szaporodásközösség.

Itt azonban olyan ponthoz értünk, amelyen könnyen átsiklik, de gyakran el is siklik a felületesen gondolkodó elme, mert a vérrokonságot, közös leszármazást összecseréli a fajtisztasággal, egyrasszúsággal. Már pedig a vérrokonság nem jelent szükségképpen rasszbeli azonosságot, épúgy mint ahogyan ugyanazon típusú egyének között igen gyakran semmiféle vérrokonság nincsen, hacsaknem Ádámról és Éváról. Sőt tegyük fel azt a nem valószínű esetet, hogy valamely nép összes egyedei hiánytalanul visszavezethetők volnának arra az egyetlen emberpárra, melytől az illető nép magát hagyománybelileg, vagy akár történelmi forrásokkal igazolhatólag is, származtatja, ha tehát tényleg egy megszakítás nélküli zárt genealógiai láncolatot, valóban tiszta vérrokon csoportot alkotna, vajjon akkor beszélhetnénk-e egyrasszúságról? Éppenséggel nem bizonyos, mert az első pár, az illető nép ősszülei, lehettek egymástól eltérő rasszbeliségűek is. Sőt a népek hagyománya gyakran éppen ezt a kettős, apai és anyai ágon különböző eredetet örökíti meg. A népek nagy részénél egykor szokásban volt nőablás és exogamia pedig egyenesen a többrasszúságot mozdította elő. Így azután semmi csodálkoznivaló sincs azon, ha dinári atyának nordicus jellegű

fiai, nordicus anyának alpi jellegű leányai vannak, — ha nem is az összes, de legalább a fontosabb bélyegek tekintetében.

Nem szorul ezek után részletesebb bizonyításra, hogy vérokonság és egyrasszúság, vagy fajtisztaság, mint ahogyan a laikusok mondják, két különböző, egymásból nem következő, sőt egymástól élesen elválasztandó fogalmak.

Am, ha az ősidőben, az egyes rasszok keletkezése idejében, a nép és rassz egy ideig fedte is egymást, már maga az az egyszerű alaptény, hogy a rasszbélyegek öröklődnek, a népi bélyegek pedig akár egyik generációról a másikra megváltozhatnak s a történelem folyamata alatt, bár lassan, de állandóan változtak is, kérérlhetetlen törvényszerűséggel megszabta a két csoportnak egymáshoz való viszonyát, egymástól való mind nagyobb fokú eltávolodását. Az emberi kultúra haladása, a népek izoláltságának megszűnése, a különböző faji sajátosságú népek ezerféle békés és háborús érintkezése, szétválása és egyesülése tehát természetszerűen oda vezetett, hogy a népek rasszbelileg mind kevertébbek lettek s ma minden nép, de legfőképpen a kultúr-népek, bonyolult rasszmozaikot alkotnak.

Ilyen tarka rasszmozaik a magyar nemzettest is, melybe a történelem eseményei úgy keleten, mint hazai ezeréves eseménydús története alatt Eurázia igen különböző rasszelemeit sodorták bele. A magyar antropológia feladata, hogy a magyar nemzettestet megelemezze, annak alkotó elemeit kimutassa s megállapítsa, hogy vannak-e azok között olyanok, amelyek a magyarságra speciálisan jellemzők, amelyek — népiesen, szólva — „magyar típus” gyanánt a tudomány által is elfogadhatók.

Ennek a nemzettest elemzésnek legegyszerűbb módja az, ha sorra vesszük az Euráziában eddig megállapított rasszokat s az elő magyarságon eddig végzett rendszeres vizsgálatok, valamint a különböző régészeti korszakokból előkerült hiteles koponyák és csontvázak alapján kutatjuk, hogy azok a magyar nemzet-

testben felismerhetők-e és pedig milyen arányban és elterjedésben s mi a történelmi szerepük és jelentőségük.

Európa egyik legrégebben ismert s legjobban körvonalazott rasszalakja a magas termetű, szőke hajú, kék szemű, hosszú feiű, keskeny arcú *északi* rassz. Régebben teljesen egységesnek tartották, ma már azonban a legtöbben három változatát különböztetik meg, ú. m.: a tulajdonképpeni északi vagy teuto-nordicus típust, a szélesebb alakú dalo-nordicus típust s a fennonordicus vagy proto-nordicus típust, amely az északi rassz jellegzetes bélyegeit már halványabban, a keletbalti rasszhoz közeledően tünteti fel. Hogy az északi rassz a magyar nemzettestben előfordul, az kétségtelen abból, hogy az ország keleti, nyugati és északi szélei felé a termet magasodásával kapcsolatban a fej hosszabbodik, az arc keskenyedik, a színezet világosodik, vagyis, hogy e három irányban a nevezett jellegek elterjedése szoros korrelációban áll egymással. De találunk nordicus típusú egyéneket szétszórva és kisebb-nagyobb foltokban az ország legkülönbözőbb részeiben is. A hosszúfejűség általános hazai ritkaságából s az egyes jellegkombinációk gyakoriságából azonban megállapítható, hogy az északi rassz átlagos gyakorisága hazánkban nem lehet több 4-5 százaléknál. A családnevek elemzéséből, valamint a településtörténeti adatokból viszont kiderül, hogy a nordicus típusú egyének nagyobb része hazánkban idegen eredetű s részint telepítés, részint nősülés útján került a magyar nemzettestbe. E mellett azonban az is kimutatható, hogy kevés nordicus elem egyfelől már a honfoglalók között s az Árpádok családjában is volt, s másfelől az itt talált avar-gepida maradványokból olvadt be később a magyarságba. Kétségtelen tehát, hogy az északi rassz nem lényeges s nagyobb részében nem is eredeti alkateleme a magyar nemzettestnek s így a magyarság jellemző típusául sem tekinthető. Különben az alföldi magyar nép maga is „idegenének, „úri

fajtádnak tartja a nagyon fehérbőrű, arany szőkehajú és világoskék szemű egyéneket.

Még kisebb jelentősége van a magyar nemzettestben az alacsonytermetű, hosszúfejű, keskenyarcú, sötétszínű nyugati vagy *földközitengeri* rassznak (*mediterrán* rassz). Nincs ugyanis hazánkban egyetlen olyan terület sem, ahol az alacsony termet, hosszú fej, sötét komplexió észrevehetőbb gyakoriságban előfordulna. Országos gyakoriságát legfeljebb egy százalékra becsülöm. Abból, hogy gyakorisága az osztrák határ felé s másfelől a székek felé fokozódik s a legtöbb mediterrán típusú egyén Csík megyében található, arra következtethetünk, hogy egy részük bevándorolt, egy részük pedig ősi rasszelem, mely már a honfoglaló magyarok között megvolt, a kő-rézkorban pedig hazánk lakosságának zömét alkotta. Jellegzetes magyar típusról tehát a mediterrán rassz esetében sem beszélhetünk, noha mongoloid jellegű alakja, az ú. n. – bár még elég problematikus – „rjasan”-típus a székek és palócok között magyar eredetiségre vall.

Az *alpi* rassz, melyre a kisközepes termet, rövid, kerek fej és arc, tömpe orr, barna haj és szem jellemző, hazai és külföldi szerzők szemében jó ideig úgy szerepelt, mint a keleti elemeit elvesztett mai magyarság legjellemzőbb típusa. Ripley szerint a finn-ugor elem a honfoglalóknak alig egynolcadát alkotta, a mai magyarság pedig az alpi rasszal azonos. Lenhossék Mihály is azon a véleményen volt, hogy „a mai magyar ember típusában hiába keressük az ázsiai vagy mongoloid vonást... s alig különbözik az ausztriai németétől.”

Az kétségtelen, hogy a mai magyarság zöme valóban rövidfejű (*brachycephal*). A több ezer felnőtt magyar férfi mérete alapján kiszámított közép koponyajelző: 85.49 is nagyon közel esik az alpi rassz átlagos jelzőjéhez (85-86). Ha azonban a testmagasságot is figyelembe vesszük, kiderül, hogy a mai magyarság átlagos termete (167.02) lényegesen magasabb, mint az alpi

rasszé (163 ön). Ha viszont a különböző szomatikus bélyegeket egymással kombináljuk, megtudjuk, hogy a rövidfejűeknek majdnem a fele világos komplexiójú, több mint egyharmada pedig határozottan magas termetű, így hát az alpi rasszra országos átlagban alig jut 15 százalék. Vidékek szerint természetesen a gyakoriság változik. Általában azt tapasztaljuk, hogy az alpi rassz hazánkban egyfelől a városi iparos- és munkásosztályban, másfelől vidéken ott fordul elő nagyobb percentben, ahol a családnevek, vagy történelmi okmányok alapján szláv vagy délnémet telepítés történt. Nyilvánvaló tehát, hogy az alpi típusúak nagy része nem eredeti alkotó eleme a magyar nemzettestnek. S csakugyan a honfoglaláskori sírok csontvázai is arról tanúskodnak, hogy közöttük alpi típusú aránylag kevés fordul elő.

Nyilvánvaló ezek után, hogy a magyar nemzettest rövidfejű elemei nagyobb részének eredetét nem az alpi, hanem más rövidfejű rasszok körében kell keresnünk. Ilyen pedig kettő van még Európában. Egyik a mérsékeltén rövidfejű, világos komplexiójú, kisközepes termetű *keletbalti* rassz, a másik a nagyfokban rövidfejű, magastermetű, sötétszínű *dinári* rassz.

Ha a termet, koponyaalak, szem-, haj-, bőrszín elterjedését hazánkban tüzetesen szemügyre vesszük, feltűnik, hogy dél és délnyugat felé az átlagos termet fokozatos növekedésével párhuzamban halad a koponya mind nagyobb fokú rövidülése és magasodása, valamint a szem-, haj- és bőrszín sötétedése. Azt is észrevesszük, hogy ezzel a nagyfokban rövidfejű koponyával, melyen a nyakszirt lecsapott, nem alacsony, széles arc, mint az alpinál, hanem keskeny, magas arc, s erősen kiálló horgas orr kapcsolatos. Aligha kétséges, hogy itt a dinári rassz elemeivel van dolgunk. Sőt abból, hogy a mai magyarságnak 63 százaléka nagyközepes és magas termetű, 49 százaléka túlrövid fejű, 40 százaléka barnaszemű, 50 százaléka barnahajú, mindjárt azt is megállapíthatjuk, hogy a dinári rassz igen nagy szerepet ját-



szik a magyar nemzettestben. Gyakoriságát országos átlagban 20 százalékra becsülöm. Egyes vidékeken, így Dunántúl és az Alföld déli részén azonban a 30-35 százalékot is meghaladja. A nagykunoknak, jászoknak, hajdúknak egyik fő rasszeleme. De gyakori a palócok és erdélyi magyarok között is. A földművelő parasztság s főleg a kisgazdák között jóval gyakoribb, mint a városi lakosságban. Nem ritka a középosztályban, valamint a köz- és főnemességben sem. Erdélyben és Somogy déli részén s még inkább Göcsejben és Hetesben tetemes a szőke dináriak száma.

Kérdés már most, mi a jelentősége a dinári rassznak a magyar típus szempontjából. Abból, hogy e rassz gyakorisága az ország déli részei felé fokozódik, teljes joggal következtethetünk a dináriak nagy részének délfelől való bevándorlására. Ez a bevándorlás pedig hiteles sírleletekkel kimutathatóan a törökök előnyomulásával áll szoros összefüggésben. Különösen tanulságos e szempontból a mohácsi vész előtti és a török hódoltság utáni temetők emberanyagának összehasonlítása. Amíg előbbiek között aránylag kevés a dinári, utóbbiakban már szinte domináns szerephez jut. E mellett azonban hiteles honfoglalás kori temetőkkel az is igazolható, hogy a dinári rassz képviselve volt már a honfoglaló magyarok között is, bár gyakorisága akkor alig volt löbb 5-6 százaléknál. Ellenben feltűnő a dinári rassz gyakorisága a Duna-Tisza közén előkerülő jazyg-szarmata sírokban. Ezek alapján megállapíthatjuk, hogy a magyar nemzettestben szereplő dinári elemek egy része honfoglalás előtti, egy része honfoglaló magyar, nagyobb része azonban a későbbi századokban szivárgott be. Egyébként a legtöbb vidék magyarsága e típust nemcsak szépnek, de jellegzetes magyarnak is tartja.

A mérsékeltlen rövidfejű s világos komplexiójú keletbalti vagy keleteurópai rassznak a magyar nemzettestben való szerepére először Kollmann bázeli antropológus mutatott rá, bár nagy

hazánkfia, Bél Mátyás írta le először. Kollmann már benne látta azt a rasszelemet, amely a magyar- finn rokonságnak antropológiai alapját alkotja. Még energikusabban hirdette és bizonyította ezt Winkler boroszlói professzor. Azóta a vizsgálati adatoknak ezreivel tudjuk igazolni mi is, hogy a keleti finnek legfőbb rasszeleme: a keletbalti vagy keleteurópai rassz, a magyar nemzettestnek is egyik legfontosabb és legősibb rasszeleme.

Ha nem tekintünk mást, csupán a világos szem-, hajszín közel 40 százalékos s a hosszúfejűség 8-11 százalékos gyakoriságát, már ebből nyugodtan arra következtethetünk, hogy a rövidfejűek nagy része világos komplexióval kapcsolódik s így tetemes keletbalti elemnek kell lenni a mai magyarságban. Ha az említett hosszú- és középfejűek mind szőkék és kékszeműek, tehát nordicus rassz jellegűek volnának, akkor is több mint 20 százalék rövidfejű, szőkehajú, és kék-szürkeszemű egyénnel kell számolnunk. Aligha tévedek tehát, ha a keletbalti rassz szerepét a magyar nemzettestben országos átlagban legalább 20 százalékra becsülöm. Gyakorisága az ország északi és keleti szélei felé haladva fokozatosan növekszik, nyugat és főleg dél felé pedig, kisebb foltoktól eltekintve, mindinkább fogy. Egyébként az ország minden részében és minden társadalmi rétegében meglehetősen gyakori. Ősiségét bizonyítja, hogy a hiteles pogány magyar sírok csontvázanyagának tanúsága szerint a honfoglalók között, a közrendű sírokban egyik domináns rasszalak. Kétségtelen tehát, hogy a keleteurópai rassz a magyar nemzettestnek nemcsak számban egyik legnagyobb, de fontosságban és ősiség tekintetében is egyik legjelentősebb rasszeleme s az előbbieknél sokkal nagyobb arányban és több joggal tarthat igényt a „magyar típus” jelzőre.

A mai magyarság nagyfokban rövidfejű elemei egy részénél feltűnik, hogy azok nem oly magastermetűek, mint a diniariak, homlokuk inkább kissé rézsútos, s nyakszirtjük kevésbé le-

csapott. Ezek a dinárral rokon *előázsiai* vagy taund rassz maradványai. Legszenbetűnőbbek a megmagyarosodott örmények, csángók, székelyek között, azután a Kunságban, a Balaton környékén, Szekszárd vidékén s főleg olyan helyeken, ahol a török huzamosabb ideig tartózkodott. Gyakorisága országos átlagban legfeljebb 4-5 százalék. Ritka a honfoglaló magyar sírokban is, ellenben az avar és jazyg-szarmata temetőiben észrevehetően gyakrabban fordul elő. E rasszelem tehát a magyar nemzettestben kisebb részben ősi, nagyobb részben új, egyébként csekélyebb számánál fogva nem nagy jelentőségű.

Már 1910-ben kimutattam, majd 1921-ben fokozott mértékben újból felhívtam a figyelmet, hogy a matyók között, főleg a nőknél, de általában az Alföld északi szélein élő palócok között, továbbá Erdélyben s a Dunántúl sok helyén nemcsak mongoloid, hanem határozottan mongolid vonások is tapasztalhatók. Azóta végzett vizsgálataim és gyűjtött adataim e véleményemben még inkább megerősítettek. Kiderült, hogy ilyen, több-kevesebb bélyeg tekintetében mongolid jellegű egyének szórványosan az ország minden részében s minden társadalmi rétegében előfordulnak, a palóc, vagy palócos nyelvjárás vidékein pedig egyenesen felhalmozódnak. Néha már az első szempillantásra feltűnnek lapos arcukkal, kiálló járomtájukkal, befelé lejtő szemrésükkel, lapos, széles orrgyökükkel, egymástól távol álló mandulavágású szemükkel, sárgás bőrüikkel, ritkábban felső szemhéjuk úgynevezett „mongol redő”-jével. Szinte azt hiszi az ember, hogy nem magyarokkal, hanem valóságos kínaiakkal, tunguzokkal, japánokkal, kirgizekkel, malájokkal, stb. van dolgunk, oly kirívóak bennük a mongolid-bélyegek. Ezt különben a már említett Winkler boroszlói professzor is észrevette.

Ezeknek a *mongollá* típusoknak hazánkban négy főfészke van. Egyik és legfontosabb a palócság, ahol gyakoriságuk egyes községekben 20-25 százalékra is felemelkedik. A másik ilyen,

már jóval kisebb gyakoriságú központ a Dunántúl északnyugati része, pontosabban Győr, Mosón, Sopron megyék területe. Harmadik elterjedési terület a Jász-Kunság s negyedik a Székelyföld. Ezenkívül még apróbb szigetek is vannak, aminő a tolna-megyei Sárköz, az Ormányság, a Maros-Körös szöglet, stb. És ha ezeket a mongolid arcokat alaposabban szemügyre vesszük, azt is megállapíthatjuk, hogy nem egységes típusúak, hanem közöttük a mongolid rasszkör mind a négy alakja képviselve van. Országos átlagos gyakoriságukat 4-5 százalékra becslöm.

Kérdés már most, mi az eredetük és jelentőségük ezeknek a mongolid típusoknak a magyar nemzettestben. Többen hirdették a legújabb időkig, hogy a magyarság eredetileg mongolfajú volt s csak többszöri rasszkevered és által vesztette el eredeti mongolid jellegét. Ebben a kérdésben a perdöntők a honfoglalás kori magyar csontvázak. Már pedig ezek tanulmányozásából kiderül, hogy a honfoglalók között a tiszta mongolid rassz alig egy-két percentben volt képviselve. Leggyakoribb még az úgynevezett europo-szibirid típus, amely főleg az ugorok között található. A magyarság mongolid fajiságáról beszélni tehát tiszta fantázia, amely ellenkezik a rendelkezésre álló hiteles adatokkal. Ezek szerint a mai magyar nemzettestben szereplő mongolid típusok legnagyobb részét nem származtathatjuk a honfoglalóktól. Ellenben magyarázatot találunk eredetükre az avar kori csontvázakban. Egész csomó avar kori temető bizonyítja ma már, hogy az avarok egyes törzsei és vezető rétege csaknem tiszta mongolid rasszjellegűek voltak. Mi sem valószínűbb tehát, mint az, hogy a mai magyar nemzettestben szereplő mongolid elemek nagyobb része beolvadt avarmaradvány. Ez annál valószínűbb, mert egy részük ma is főleg azokon a területeken található, ahol egykor avarok és besenyők éltek.

Ha a magyar nemzettestben eddig kimutatott europid és mongolid rasszelemek valószínű átlagos gyakoriságát összeadjuk,

kiderül, hogy még közel 25-30 százalék gyakoriság marad fenn olyan nem mongolid rasszelemek számára, aminőkről még eddig nem szóltunk. A fentebb elmondottakból azt is tudjuk, hogy ennek a rasszelemnek túlnyomórészt barna komplexiójának, rövidfejűnek és középkörüli, vagy mérsékelten nagy közepes természetűnek kell lennie. Ilyen az europid és mongolid rasszkör széles érintkezési határán keletkezett, legnagyobb tömegben ma is ott élő úgynevezett turanid rassz. Régebben tévesen a mongol rassz egyik ágának tartották, ma azonban a szerzők legnagyobb része az europidek közé sorolja. Külön rasszalak gyanánt való felismerése és határozottabb körvonalú leírása Deniker-re megy vissza, aki jellemző vonása gyanánt kiemeli a fehéres-sárgás bőrszín, az egyenes haját, közepes termetet, rövid agykoponyát, egyenes orrt, sötét szem-, haj-, bőrszín. Ha ezt most még megtoldjuk azzal, hogy: – testalkata kecses, mozgékony, arányai szépék, törzse mérsékelten hosszú, végtagjai inkább rövidek, koponya jelzője 84-85 körül, homloka domború, széles, a nyakszirt rövid, de nem lapos, arca nem nagy, alakja az ovális és lekerekített négyszög között, előlről azonban kissé lapos jellegű, szemei aránylag kicsinyek, szemöldöke alacsony, szája és álla kicsi, testmagassága 166-167 körül, – akkor előttünk áll az ázsiai lovas nomád török-tatár népek legjellegzetesebb típusa. Elterjedés tekintetében versenyez az összes többi rasszokkal, mert Szibériától Oroszországon keresztül mélyen be Közép-Európába, sőt egészen Franciaországig, s északról le Indiáig, Perzsiáig és a Balkánig kisebb-nagyobb százalékban mindenütt megtalálható. Hazánkba a turanid rassz először a hunokkal és avarokkal, valamint a jazyg-szarmatákkal, majd később a honfoglaló magyarokkal és kunokkal került be nagyobb tömegben. Az akkori rövidfejű elemek legnagyobb része a turanid és keleteuropid rassz között oszlott meg. A honfoglaló magyaroknak, a sírleletek tanúsága szerint, vezető rétegét alkották s ma is a színmagyar

területeken és a kunok között van a legtöbb turanid rasszjellegű egyén.

Ha azonban a turanid rassz hazai képviselőit összehasonlítjuk az ázsiai turanidokkal, akkor bizonyos különbséget is találunk a kettő között. Ezt a különbséget talán a legjellemzőbben úgy fejezhetjük ki és foglалhatjuk össze, hogy a hazai turanidok közelebb állnak az europid rasszkörhöz, mint az ázsiaiak, amit a mongolid talajtól való közel másfélezer éves elszakadás, s e hazában nagyobb részét rokon europid alakokkal való közel ezeréves kereszteződés teljesen érthetővé is tesz. A turanid rassznak ezt a hazánk földjéhez kötött, kifinomodott változatát neveztem régebben *kaukázusi mongoloid*-nak, s ezt nevezem újabban „Alföld rosszénak, mivel legjellegzetesebb képviselőit a nagy magyar Alföldön és Dunántúl találjuk. Ez az „Alföld rassz” felel meg a régebbi magyar szerzők „törökös magyar típus”-ának, s a mai magyarság típusai közül reá illik legjobban a „magyar típus-megtisztelő kifejezés, úgy számánál, mint ősiségénél fogva. Gyakoriságát országos átlagban legalább 25%-ra becsülöm, a Tisza középső szakasza körül, Dunántúl egyes vidékein, Zalában, Somogyban, a Balaton környékén, Csallóközben, Győr megyében azonban a 35-40%-ot is eléri. A honfoglalók nemzettestének több mint  $\frac{1}{3}$ -a turanid rasszjellegű volt.

Íme elvonultak előttünk a mai magyar nemzettestnek azok a rasszelemei, amelyeket benne a tudományos analysis eddig ki tudott mutatni. Egyben láttuk azok történelmi szerepét és ősiségét is. Vajjon már most melyik közülök az, amelyik a magyar nemzettest jellegét megadja, amelyekre azt mondhatjuk, hogy az a jellegzetes magyar típus? Nyilvánvaló, hogy magában egyedül egyik sem, mert egyfelől mindegyik előfordul igen sok más néptestben is, s másfelől a magyar nemzettestben egyik sem alkot közülök abszolút többséget, miért is mindegyiknek csak olyan jelentősége és fontossága van, aminőt arányszámánál és ősiségénél

fogva megérdemel. Ilyen szempontból gyakoriság és fontosság szerint a következő sorrendet kapjuk:

1. Turamd és Alföld rassz .....	25-30%
2. Keleteuroid rassz .....	20%
3. Dinári rassz .....	20%
4. Alpi rassz .....	15 %
5. Taurid rassz .....	4-5%
6. Mongolid rasszkör .....	4-5%
7. Nordicus rassz .....	4 %
8. Mediterrán rassz és egyéb.....	1 %

Ezek után azt kell mondanunk, hogy bár a kimutatott 8 rassz közül a turanid és az Alföld rassz a leggyakoribb, mégsem adja meg egyedül teljesen a magyar nemzettest jellegét, hanem csakis a többivel együtt. Vagyis nem a felsorolt rasszok külön-külön, hanem együttes arányszámuk az, ami jellemző, ami speciálisan magyar, mert a nevezett rasszok ilyen együttesben és arányban semmiféle más nemzettestben elő nem fordulnak. Ám ebből a rasszegyüttesből, ebből a speciális rasszbeli összetételből (rasszképletből) alakulhat-e ki a szemlélő számára valamilyen egységes kép, egy nemzeti típus?

Mielőtt a kérdésre felelnénk, lássuk előbb egész röviden a magyarság lelki alkatát.

AZT, AMIT A TESTI JELLEGEK terén magyar típusnak neveznek, a szellemiek, lelkiek terén a „nemzeti jellem” elnevezés alatt szokás összefoglalni. A múlt század első negyedében egész csomó kisebb-nagyobb értekezés látott napvilágot, amelyik mind a magyar nemzeti lélekkel, nemzeti karakterrel foglalkozik. „A magyarnak mindenütt és mindenben caractere van – írja az egyik szerző 1823-ban – még pedig állandó, bezárt és meghatározott caractere. De ezt csak az igaz magyar esmérheti meg, ki a magyar Geniust önn kebelében hordozza és a nemzeti Caractert érzi.”

Ám ha a testi bélyegek taglalása terén nehézségekbe ütközünk, még fokozottabb mértékben áll ez a lelkiekre, szellemiekre. Itt nemcsak rendszeres vizsgálatokkal, de egyáltalán még csak kiforrott tárgyilagos vizsgálati módszerekkel is alig rendelkezünk. Ami anyag, megfigyelés eddig rendelkezésünkre áll, ha találkoznak is köztük éleselméjű meglátásokkal, vagy találó jellemzésekkel, azok csak egészen nagy általánosságokban mozognak, s a magyarság lelki alkatának csak néhány, egészen nyers vonását adják. Legtöbbjük pedig teljesen szubjektív megjegyzésekben merül ki, s inkább félrevezet, mintsem tájékoztat.

De hát hogyan ismerhetjük meg a magyarság lelkivilágát, lelkialkatának jellegzetes sajátságait? Vajjon elég-e, ha beutazzuk az országot, s megfigyeljük, hogy hol, milyen szembetűnő lelki vonások mutatkoznak? Vagy talán célravezetőbb lesz, ha megkérdezzük a községek jegyzőit, lelkészeit, tanítóit, intelligens embereit, s tanulmányozzuk a költők, írók műveit, a közmondásokat, szállóigéket stb., s azokból hámozzuk ki a magyarság lelki bélyegeit?

Ilyen népleírásokkal, népjellemzésekkel már a múltból is bőven rendelkezünk, csak össze kellene gyűjteni azokat. S hogy milyen pompás jellemzésekkel találkozunk néha, megemlítem Bél Mátyást, aki 200 év előtt a következőket írta a csallóközi magyarokról:

„Ami a magyarokat illeti, az egész vidéken, amelyen székében megfészkelte e nemzet, aligha találsz fajbéliebbeket, vagy akik jellemvonaikat jobban megőrizték. Mikor fajbélieknek nevezem őket, amaz ősi fajt értem. Az a régi faj ugyanis, amíg egész Magyarországon köröskörül annyi csapás által előrölvé és egyebűnven egészülve ki, újjáalakult, a mi szigeteinken kitartott: bár nem teljesen tisztán, mégis any nyira hasonló maradvá magához, hogy csak az dicsekedhetik azzal, hogy látott magyar embert, aki látott már csallóközi férfit. Innen van, hogy sehol sem találsz egykönnyen oly sok függő pecsétet levelet és régi írást, mint szigetbelieinknél. Őseik, dédöseik és szépöseik sorát a nemesek közül sokan, oklevelek hűségével bizonyítva, Szent István tiszteletreméltó régi koráig vezetik vissza. Zömök, inkább alacsony, mint magas testalkatúak. Legtöbben szürkés-kék szeműek, a napsütés megszokásától



sötét arcszínűek, féktelen, s a meséi munka elbírására fordított erővel. Egymás között élnek és így elég egyetértéssel. De ha valami méltatlanság történik velük, örömezt titkolják azt, amíg nem adódik bosszúállásra alkalom, amit egyesek a legszorgalmasabban keresnek, mások meg, ha csak eléjük nincs hozva, nem használnak fel. Mindenesetre, társaságon kívül szomorúak és szinte komorak; amikor bővebben lakomáztak, vidámak; de hajlandók a civódásra is, ha csak nincs jelen valaki, akinek a tekintélyét tisztelik. Itt szép dolognak tartják, ha valaki tisztességes foglalkozás által igénybe vétetik. . . Számúzva van a pozsonyiaknál a másutt kimondott és megerősített közönséges vélemény, hogy a mezei munka piszkos dolog; amit, ha kevesebben hinnének Magyarországon: kevesebb volna köztünk a munkátlan, hogy ne mondjam, pazarló ember és unoka, akiknek, mivel hogy ősi jószágocskájuk piszkos volt, immár szükséges, hogy az idegenek asztala legyen jószagú”.

Nem kevésbé értékesek egyes külföldi írók és utazók leírásai is, ha csak különösebb ellenszenv, vagy elfogultság nem vezette őket a magyarság iránt. Ezeket nemcsak kiindulási alapul, de sokszor tüzetesebb elemzésre is nagyszerűen használhatjuk.

Ha már most ezeket a különböző, hazai és külföldi szerzőktől származó lelki leírásokat, jellemképeket egymással összehasonlítjuk, érdekes megfigyeléseket tehetünk, s ha belőlük a magyarság komplikált lelkialkatát még nem is fejthetjük meg, de mindenesetre értékes útmutatásokat nyerünk a követendő útra és módokra vonatkozólag.

Noha eme jellemzések túlnyomó részét az a törekvés vezette, hogy egységes nemzeti karaktert mutassanak ki, mégis azt tapasztaljuk, hogy bizonyos ismétlődő közös vonásokon túl e leírások meglehetősen szerteágazók, sőt sok tekintetben egymással ellenkezők. Még ha a szerzőknek bizonyára nagymérvű szubjektív megítéléseitől el is tekintünk, akkor is feltűnő a vélemények nagyfokú szerteágazása. Aligha magyarázható ez mással, mint azzal, hogy az általuk megfigyelt magyarság maga is különböző lelkialkatú volt. Sőt, ha csak azt a néhány, az összes szerzőknél ismétlődő közös vonást vesszük tüzetesebben vizsgálat alá, amit az általános nemzeti karakter alkateleme gyanánt tüntetnek fel, s az egyes embereken sorra menve azt nézzük, hogy kiben, hó-

gyan vannak azok meg, ismét csak azt tapasztaljuk, hogy egyiken az egyik, másikban a másik vonás, vagy lelki tulajdonságcsoport van inkább képviselve. Odajutunk tehát, hogy az egyes emberek lelkialkatuk szempontjából éppoly sokfélék és éppúgy különböznek, mint a testi bélyegek tekintetében. Ezért nyilvánvaló, hogy ha a magyarság lelki alkatát elemezni, s a reá jellemző lelki típust, vagy típusokat megállapítani akarjuk, ugyanúgy kell eljárunk, mint ahogyan a testi típust, a rasszbeliséget tanulmányozzuk. Vagyis beható tanulmányok alapján meg kell állapítanunk mindenekelőtt, hogy melyek azok a lelki bélyegek, amelyek a lelki alkat megítélése szempontjából jellemző értékkel bírnak, azoknak mi a gyakoriságuk, milyen az elterjedésük, s más lelki jellegekkel való korrelációjuk. Itt éppúgy egyének tüzetes lelki vizsgálatán alapuló tömegvizsgálatra, adatgyűjtésre van szükség, mint a testi bélyegek tekintetében. Mert az olyan általánosságban mozgó leírásokból, hogy a magyar tüzes, kényes, büszke, egyenes, becsületre vágyó, nagylelkű, szabadságot szerető, vitéz, szereti a bort és a szép lovat, a fáradást nyakasán győzi stb., sohasem jutunk el a magyar ember komplikált lelkialkatának megismeréséhez és megértéséhez. Nem sokkal mondanak ezek többet, – ha általánosságban igazuk van is – mint a testi típusra vonatkozólag az a néphit, hogy: „se nem szőke, se nem barna, az az igaz magyar fajta.”

Érdekes, hogy 117 évvel ezelőtt egy magyar szerző. Vedres István, már lényegében hasonló gondolatokat vet fel a Nemzeti Lélekről írott kis értekezésében.

„A Lélek jelenlétét test nélkül nem képzelhetjük. Hogy tehát egy nemzeti Lelket képzelhessünk magunknak, egy nemzeti Testet kellek előbb formálnunk, mely amattól lelkesítenék. A nemzeti Lélek: a minden egyes embereknek, kik a nemzetet teszik. Lelkeik öszve vett gondolkodása módjából származik. Ha ez egy forma, a nemzeti Lélek is egyforma” – mondja Vedres.

Ám éppen az a nagy kérdés, hogy egyforma-e? Már fentebb láttuk, hogy aligha. Sőt, mivel a testi típus nem egyforma, nagy valószínűséggel előre állíthatjuk, hogy a hozzákötött lelki tulajdonságok sem.

Nézzünk most egy pillanatra az ország határain kívülre, vizsgáljuk meg idegen népek lelkialkatát, s állapítsuk meg, hogy vajjon azok a lelki vonások, amiket a magyar nemzeti karakter bélyegei gyanánt különböző szerzők felsorolnak, csakugyan kizárólagos tulajdonai-e a magyar léleknek, avagy más népeknél is előfordulnak? Mert világos, hogy a magyar nemzeti jellem valójában csak olyan lehet, ami mint jellemző tulajdonság semmiféle más nemzetnél elő nem fordul.

Nem szükséges részletes tanulmányokba merülnünk, mert már felületes szemléletre is észrevesszük, amellet az irodalmi leírások tömege is tanúskodik róla, hogy a nevezett bélyegek túlnyomó része nem áll meg, vagy nem végződik az ország határainál, hanem azon túl igen sok más népnél is megtalálható. A nyugodt, méltóságos járás, erő, ügyesség, nemes büszkeség, bátorság, komolyság, őszinte nyíltszívűség, becsületesség, magáratartás, lángoló honszeretet, nagylelkűség, vendégszeretet stb., amiket pl. Hunfalvy a magyarság országszerte közös jellemvonása gyanánt felsorol, s amik a magyarságban csakugyan kiváló mértékben megvannak, mind olyan lelki tulajdonságok, amik külön-külön sok más népre is jellemzők, főleg ha a jellemzést az illető nép maga készíti magáról.

Hol lelünk hát megbízható támpontokat? – Aligha másutt, mint maguknak az egyes lelki bélyegeknak rendszeres és módszeres tanulmányozásában. Az idevágó tüzetes vizsgálatok már közel három évtizede tartanak, s igen érdekes és jelentős eredményekre vezettek. Kiderült mindenekelőtt, hogy a lelki bélyegek, szellemi tulajdonságok éppúgy, mint a testiek, szintén kétfélék. Egy részük velünk született, öröklődő, s ezek a testi rasszjelle-

gekkel állanak szoros kapcsolatban; más részük paratípusos egyéni szerzemény, s az ezerféle milió hatásának köszöni eredetét.

Hogy a lelki-szellemi tulajdonságok egy része öröklődő, azt már a szorosabb értelemben vett örökléstani kutatások megindulása előtt igazolták a statisztikai tömegadatok, az ú. n. „tesztvizsgálatok”, valamint a családanropológiai megfigyelések. Galton beható korrelációs számítások alapján pl. már 1883-ban arra az eredményre jutott, hogy a testvérek szellemi hasonlósága egymás között éppoly nagy, mint a testi hasonlóságuk. Viszont testvérek szellemi hasonlósága nagyobb, mint a nem testvéreké. A szellemi képességek és az általános intelligencia öröklékenységét bizonyították már Schuster és Elderton (1907), Thorndike (1905), Woods (1906), Heymans és Wiersma (1906-09), Peters (1915) stb. régebbi vizsgálatai, az újabban nagy lendületet vett ikerkutatások pedig teljesen kétségtelenné tették azt (pl. Gottschaldt 1939). Fontos tanúbizonyságul szolgálnak itt a híres emberek, kiváló családok monográfiái (Moebius, Lomer, Galton, Reibmayr, Steinmetz, Davenport, Haecker, Ziermer, Stanton, Seashore, Bangert stb.), amelyek bizonyos tudományok, zene, művészet iránti hajlam, sőt kifejezett képesség, genialitás öröklődését igazolják. A pszichiatria viszont az abnormis, beteg, kóroa lelki hajlamok öröklődésére sorol fel hiteles példákat, sőt újabban, Rüdin és iskolája, továbbá Lenz és Kranz, tudományosan kidolgozott örökléstáblázatokat. Mivel pedig a beteges szellemi-lelki hajlamok a normális lelkitulajdonságok mutációja által jöttek létre, egyik öröklődésének kimutatása a másikat is bizonyítja. Újabban (1938) Schultze-Naumburg 5 család 341 tagján 40 lelkitulajdonságot tett beható analysis tárgyává, s megállapította azok lényeges alapvonásait és öröklésmenetét

Bizonyos lelki-szellemi sajátságok öröklődésének bebizonyítása egyúttal közvetve bizonyítékul szolgál az ú. n. „lelki rasszjelleg” létezésé mellett is. Mert ha úgy beteges, mint normális

lelki-szellemi sajátságok öröklődnek, sőt egyes családokban, öröklésvonalakban felhalmozódnak s családokat, öröklésvonalakat egymástól megkülönböztetnek; akkor semmi akadálya sincs annak, hogy ugyanezen lelki-szellemi megkülönböztető bélyegek nagyobb embercsoportokban, a rasszokban is megjelenjenek s rassz-különbségek gyanánt szerepeljenek. De vannak ennek közvetlen bizonyítékai is. Már az említett „teszt-vizsgálatok”, amelyeket főleg az Egyesült Államokban végeztek nagy számban, kifogástalanul bebizonyították, hogy a szellemi teljesítmények, sőt a szellemi-lelki tulajdonságok nagy része az európai, negrid és mongolid rassz körben szembevető különbségeket tüntet fel. Pettennann (1935), Lenz és Reinöhl (1937) kvalitatív szellemi rassz-különbségek létezését örökléstanilag is igazolták, Davenport és Steggerda (1929) kiváló vizsgálati (mulattokon) pedig bebizonyították, hogy rasszkeresztezések esetében a szellemi tulajdonságok teljesen úgy viselkednek, mint a testiek, ami csakis örökkelssel magyarázható, illetve azzal, hogy a rassz fogalmához nemcsak testi, hanem azonos módon öröklődő szellemi-lelki sajátságok, különbségek is szorosan hozzátartoznak.

Mindinkább kiderül tehát, hogy az emberiség természetes csoportjainak, a rasszoknak, öröklődő testi sajátságaik mellett öröklődő lelki bélyegeik is vannak s bizonyos lelki, szellemi, jellembeli tulajdonságoknak regionális elterjedése a rassztípusok elterjedésével áll a legszorosabb összefüggésben. Mindez természetesen az egyéni lélek fogalmát nem érinti.

Nagyon érdekes lenne, de igen messzire vezetne, ha itt most sorra vennék az egyes euráziai rasszoknak összes megállapított, vagy vélt lelki vonásait és sorra vizsgálnák, hogy azok mennyi-én és milyen elterjedésben találhatók a magyar nemzettestben, igazán komoly eredményt azonban itt is csak az egész országra kiterjedő rendszeres és tárgyilagos rasszpszichológiai felvételekkel érnénk el. De ezek, sajnos, éppúgy, mint az országos szoma-

tikus felvételek még mindig csak a jövőben megvalósítandó feladatok közé tartoznak. Ezért meglepszem itt most annak kiemelésével, hogy ilyen lelkialkatbeli különbségeket a magyarságban többen felismertek már a múltban is.

Nagy Géza írja ezelőtt 37 évvel, hogy: „a magyarságban kétféle elemet lehet megkülönböztetni. Az egyik könnyűvérű, mozgékony, hamar fellobbanó, mindenhez könnyen alkalmazkodó, vállalkozó szellemű, áldozattól, s bármiféle kockázattól vissza nem riadó. A másik elem nehézkes, fontolgotó, makacs, mozgásba nehezen hozható, a megszokott rendtől nem tágitó, anyagi dolgokban számító, minden előtte bizonytalan kimenetelűnek látszó vállalkozástól tartózkodó, s a kevés biztossal megelégedő. Amattól indult ki történelmi életünk alatt minden haladás, emez tartotta fenn a magyarságot.”

Ma már élesebben látjuk a magyarságnak ezt a lelkialkatbeli differenciálódását, s azt a rasszbeli összetétellel hozhatjuk szorosabb kapcsolatba, így pl. megállapíthatjuk, hogy a zárkózott, az idegennel szemben bizalmatlanabb, hallgatag, de ismerősök között hirtelen beszédessé váló, nagyobb fantáziájú, álmodozó, bánatában sírva vigadó lelkialkat a magyarság egyik fő rasszelemével, a keletbaltival függ össze. Ezzel szemben a nyersebb erő, a vakmerőségig fokozódó bátorság, nyíltság, a büszke, harcias természet, a hirtelen harag, mely könnyen meg is bocsát, az uralkodásra való hajlam, a törhetetlen hazaszeretet stb. főleg a turanid-alföldi rassz, valamint a kaukázusi s dinári rasszjellegű magyarok lelki típusának ismertető jegei közé tartozik. Viszont az anyagiasabb, önzőbb természet, inkább a földhöz, mint hazájához való ragaszkodás, szűkkeblűség, nyárspolgáriasság, kitartó szorgalom, takarékoság, minden vonatkozásban bizonyos kicsinyesség stb. inkább az alpi rassztípus lelki bélyege. Mindezekhez járulnak azután még bizonyos mongolid lelki bélyegegk, amik a magyarság lelki alkatának keleties színét betetőzik, s az összes európai rasszo-

kétől különbözővé teszik. Ezt ismerjük azonban még legkevésbé. Íme odajutottunk tehát, hogy a magyarság, amint testileg, éppúgy lelkileg is bizonyos rassztípusokra tagolódik, vagyis, hogy a magyarság lelkialkata, éppúgy, mint minden más népé, szintén mozaikszerűen összetett.

MI HAT AKKOR AZ, AMI JELLEMZŐ, ami a magyarságot minden más néptől megkülönbözteti, ami különlegesen magyar? Éppen ez a speciális testi és lelki rasszbeli összetétel, az europid és mongolid rasszkör vázolt elemeinek a nevezett arányban való együttes előfordulása.

De ez még nem minden, mert ez valójában még csak a természet által nyújtott nyersanyag, melyhez mester is kell, aki jó kötőanyag alkalmazásával a sokszínű és természetű anyagot összegyűrja, formálja, jellegzetes alakká, népegyéniséggé, „magyar”-rá teszi. Ez a tehetséges alkotó mester a történelem, amely a különböző testi és lelki rasszbeliségű egyéneket, családokat, nemzetségeket és törzseket egy biológiai, szaporodási közösségbe, a nemzettestbe hozta, sodorta össze, amelyen belül az évezredek együttélése és egymással való állandó kereszteződés a vérrokonságot mind mélyebbé, mind többoldalúvá tette, a rendelkezésre álló testi és lelki örökséganyagot pedig hol differenciálva, hol újra kombinálva a nemzettest legkülönbözőbb részeibe eljuttatta.

Ehhez járult azután egy másik segítő mester, a természet, amely a magyar haza miliójének ezerféle tényezőjével: klímájával, szelével, melegével, napsütésével, vízében és terményeiben rejlő különböző hatóanyagaival a nemzettest emberanyagát ezer év óta idomítja, modellirozza s külső fiziognómiájában is egymáshoz mind hasonlóbba teszi. Sőt ez a milióhatás megnyilvánul a lelkiségben is, s egy csomó, bár nem öröklődő, de az embereket egymáshoz hasonlító lelki vonást hoz létre. Ezért van az, hogy a nordicus, az alpi, a mediterrán stb. rasszjellegű egyén a

lényeges rasszjellegek egyezése dacára is egészen más nálunk, mint Németországban, Svájcban, vagy Spanyolországban, mert a magyar földön, magyar ég alatt, magyar miliőben, a magyar biológiai és szaporodási közösségben, magyar lesz a fiziognómiája s magyar lelkiség sugárzik nemcsak a szeméből, de minden mozdulatából és tettéből is.

Arra a kérdésre tehát, hogy mi a magyar, antropológiai alapon a következőket felelhetjük.

A mai magyarság az euráziai rasszkörbe tartozó különböző eredetű és ősiségű öröklésvonalaknak, rasszelemeknek igen bonyolult összeszővődése, amelynek váza, fő anyaga ma is a honfoglaló magyarok által hozott örökséganyag. A magyar nemzettesten mint biológiai és szaporodási körön belül élő, egymással állandó kereszteződésben lévő vérrokon egyénekben generációról generációra öröklődő speciális rasszbeli összetételű testi és lelki öröklésanyagnak a történelem évezredes sodra és a magyar hazának adott természeti és társadalmi miliője által megszábotott manifesztálódása az, ami a magyar lényegét adja, ami a magyart a világ minden más népétől megkülönbözteti.

A magyar lényegnek tehát három alaptényezője van: 1. a speciális testi és lelki rasszbeli összetétel, 2. a történelem által létrehozott és irányított biológiai életközösség, 3. a magyar haza állandó miliője.

Az évezredes magyar nemzettest, a magyar történet és a magyar haza a „magyar ember” alakjában oly szorosán összeforrtak, hogy egyiket a másik nélkül el sem tudjuk képzelni. Ha e tényezők egyikét elveszjük, nem lesz teljes többé a fogalom, hogy „magyar”.

A magyar emberre biológiai alapon a szó szoros értelmében áll a költő szava:

„Áldjon vagy verjen sors keze,  
Itt élned s halnod kell.”